

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den 24.7.2012
COM(2012) 405 final

**RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Årsrapport om stabilitetsinstrumentet 2011

{SWD(2012) 225 final}

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Inledning	3
2.	Stabilitetsinstrumentets struktur.....	3
3.	Genomförandet av stabilitetsinstrumentet.....	5
4.	Översikt av stabilitetsinstrumentet för perioden 2007–2011	5
5.	stabilitetsinstrumentet – situationen under 2011	6
6.	Reaktion på krissituationer eller framväxande kriser (artikel 3).....	8
6.1.	Hur har stabilitetsinstrumentet använts för att reagera på kriser under 2011?.....	8
6.2.	Vem deltar i krishanteringsinsatser inom ramen för stabilitetsinstrumentet?.....	9
7.	Stöd inom ramen för stabila förhållanden för samarbete (artikel 4 i stabilitetsinstrumentet)	10
7.1.	Säkerhetshot (artikel 4.1)	11
7.2.	Riskminimering i samband med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära (CBRN) material (artikel 4.2).	12
7.3.	Uppbyggande av kapacitet för att hantera situationen före och efter kriser (artikel 4.3)	13
8.	Slutsats	16

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN

Årsrapport om stabilitetsinstrumentet 2011

1. INLEDNING

Denna femte årsrapport överlämnas till Europaparlamentet, rådet, Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén i enlighet med rapporteringskraven i artikel 23 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1717/2006 av den 15 november 2006 om upprättande av ett stabilitetsinstrument¹.

Stabilitetsinstrumentet är ett viktigt instrument för den höga representanten/vice ordföranden, som ger möjlighet att styra resurser till stöd för EU:s samlade insatser för att förhindra, begränsa och åtgärda efterverkningarna av kriser och säkerhetshot världen över. Rapporten ger en översikt över hur stabilitetsinstrumentet användes under 2011.

Rapporten kompletteras av två arbetsdokument från kommissionens avdelningar som ger en omfattande och detaljerad uppdatering både vad gäller i) de akuta åtgärder för krishantering som inleddes eller pågick under 2011 och ii) de mer långsiktiga programmen inom ramen för stabilitetsinstrumentet.

De insatser inom ramen för stabilitetsinstrumentet som beskrivs i denna rapport genomförs av en lång rad olika organ, däribland FN-organ och andra internationella och regionala organ, organ i EU:s medlemsstater, icke-statliga organisationer och andra organisationer i det civila samhället.

2. STABILITETSINSTRUMENTETS STRUKTUR

Stabilitetsinstrumentet är ett av de viktigare instrumenten för externt bistånd som gör det möjligt för EU att inta en ledande roll när det gäller att genomföra insatser för att förhindra och reagera på krissituationer eller framväxande kriser runt om i världen.

I sammanfattningen nedan redogörs för de typer av verksamhet som instrumentet enligt artiklarna 3 och 4 i förordningen kan användas till.

Genom **artikel 3** ges möjlighet att tillhandahålla ”bistånd som reaktion på krissituationer eller framväxande kriser”, t.ex. vid allvarliga politiska situationer och konfliktsituationer, större naturkatastrofer och situationer som präglas av en komplex kombination av dessa båda scenarier. Denna typ av bistånd, vilket endast får användas om de traditionella instrumenten för externt bistånd inte kan mobiliseras tillräckligt snabbt eller på ett tillfredställande sätt²,

---

¹ EUT L 327, 24.11.2006, s. 1.

² Det rör sig bl.a. om instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA), det europeiska granskings- och partnerskapsinstrumentet (Egpi), finansieringsinstrumentet för utvecklingssamarbete (DCI), Europeiska

utgörs av omedelbara ”exceptionella stödåtgärder”³ som sätts in när det uppstår en möjlighet till förebyggande, mildring eller lösning av kriser. Dessa åtgärder följs ibland av interimsprogram⁴.

Åtgärder inom ramen för stabilitetsinstrumentet (nedan även kallade stabilitetsåtgärder) utgör ofta ett komplement till EU:s humanitära bistånd och bidrar dessutom på ett avgörande sätt till genomförandet vad gäller sammankoppling av katastrof-, återanpassnings- och utvecklingsbistånd⁵. De kan även utgöra ett komplement både till insatser inom ramen för EU:s gemensam säkerhets- och försvarspolitik (GSFP)⁶ och andra typer av åtgärder samt lämna ett viktigt bidrag till EU:s samlade insatser på området krishantering.

Stabilitetsåtgärderna utgör ett komplement till de traditionella biståndsinstrumenten, vilka på grund av sin räckvidd, strategiska planering och programplaneringscykel ofta inte är användbara för att reagera på en krissituation eller framväxande kris. En av de viktigaste fördelarna med EU:s uppsättning instrument för externt bistånd är faktiskt att den omfattar så många olika typer av instrument, vilket gör att unionen kan tillhandahålla specialanpassade lösningar för olika typer av situationer.

En rad olika småskaliga stabilitetsåtgärder finansieras via en facilitet som inrättats genom ett finansieringsbeslut. Tack vare denna facilitet kan EU snabbt och på flexibla villkor tillhandahålla stöd till många olika typer av åtgärder, dock med högst 2 miljoner euro till varje enskild åtgärd. Det rör sig om stabilitetsinstrumentets facilitet för politisk rådgivning, tekniskt bistånd, medling, försoning och andra former av stöd till förmån för tredjeländer som drabbats av en krissituation (Pamf).

Artikel 4 i förordningen avser den del av instrumentet som kan programplaneras och som inbegriper mer långsiktiga stabilitetsprogram inom följande tre prioriterade områden:

- Säkerhetshot i ett transregionalt sammanhang (artikel 4.1)
- Riskminimering i samband med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära (CBRN) material (artikel 4.2)
- Uppbyggande av kapacitet för att hantera situationen före och efter kriser (artikel 4.3)⁷

---

utvecklingsfonden (EUF) och det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDMR). osv.

³ Maximal löptid på 18 månader, med påskyndade förfaranden för antagande och genomförande när det gäller program på mindre än 20 miljoner euro, i enlighet med rådets förordning (EG, Euratom) nr 1605/2002 av den 25 juni 2002 med budgetförordning för Europeiska gemenskapernas allmänna budget, i dess ändrade lydelse, kallad budgetförordningen, och kommissionens förordning (EG, Euratom) nr 2342/2002 av den 23 december 2002 om genomförandebestämmelser för budgetförordningen, kallade genomförandebestämmelserna.

⁴ Program som grundar sig på exceptionella stödåtgärder och har till syfte att skapa förutsättningar för genomförande av EU:s samarbetspolitik. Dessa kan ha längre varaktighet än de exceptionella stödåtgärderna och tar längre tid att anta eftersom de har längre beslutsprocesser, vilka inbegriper kommittéförfaranden.

⁵ Meddelandet *Att knyta samman katastrof-, återanpassnings- och utvecklingsbistånd*.

⁶ (EU:s) gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

⁷ Även känt som stabilitetsinstrumentets ”partnerskap för fred”.

3. GENOMFÖRANDET AV STABILITETSINSTRUMENTET

Lissabonfördragets ikraftträdande ledde till att man 2011 inrättade tjänsten för utrikespolitiska instrument (FPI). Denna nya tjänsteavdelning vid kommissionen samarbetar med den nya europeiska avdelningen för yttre åtgärder (även kallad *Europeiska utrikestjänsten*) som är ett självständigt fungerande organ inom Europeiska unionen⁸. Båda dessa tjänster leds av den höga representanten/vice ordföranden Catherine Ashton, varvid hon ansvarar för FPI i sin egenskap av vice ordförande för Europeiska kommissionen.

I artikel 9 i beslutet om inrättande av Europeiska utrikestjänsten föreskrivs det att förvaltningen av unionens externa samarbete precis som tidigare ska tillhöra kommissionens ansvarsområde, under det att den höga representanten ges ansvaret för den övergripande politiska samordningen av instrumenten för det yttre biståndet, inklusive stabilitetsinstrumentet. Europeiska utrikestjänsten står således för den politiska styrningen av de åtgärder som företas i enlighet med artikel 3 i stabilitetsinstrumentet, samtidigt som den förbereder dessa åtgärder tillsammans med FPI som har ansvaret för genomförandet av överenskomna åtgärder. Europeiska utrikestjänsten står även för den strategiska planeringen av åtgärder i enlighet med artikel 4 genom strategidokumenterna och de fleråriga vägledande programmen. De därmed sammanhängande årliga handlingsplanerna fastställs och genomförs dock av GD DEVCO⁹ (vad gäller artikel 4.1 och 4.2) respektive FPI (vad gäller artikel 4.3). Europeiska utrikestjänsten och DG DEVCO, som båda ansvarar för artikel 4.1 och 4.2, enas om åtgärder för att hantera en rad olika säkerhetshot och andra globala utmaningar. Dessa åtgärder utgör ett komplement till de åtgärder som vidtas inom ramen för EU:s geografiska instrument.

4. ÖVERSIKT AV STABILITETSINSTRUMENTET FÖR PERIODEN 2007–2011

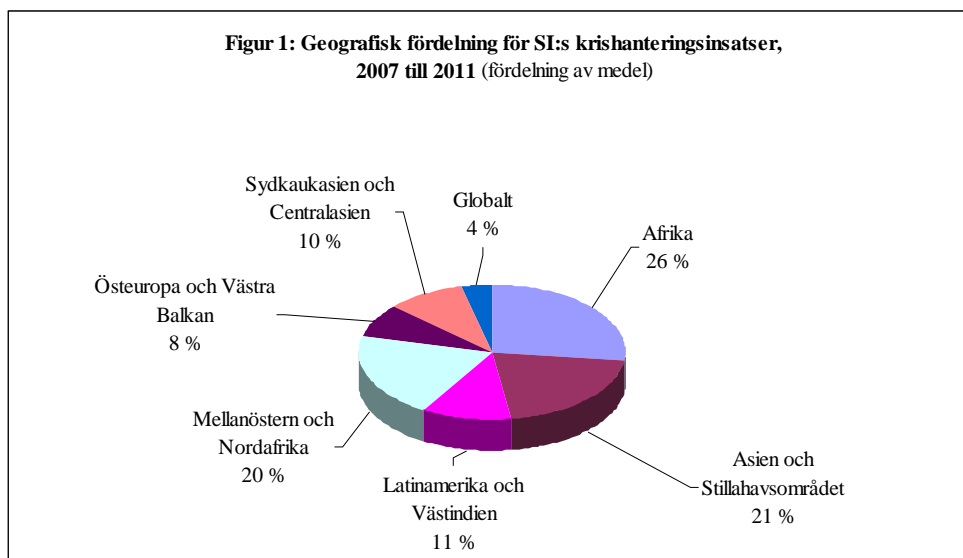
Stabilitetsinstrumentet har nu funnits i fem år och har hunnit bli väletablerat som ett EU-instrument som används för att hantera både konflikter och kriser på global nivå och säkerhetshot på nationell och regional nivå, och till att bygga upp kapacitet för att reagera på kriser och förebygga konflikter.

Under perioden 2007–2011 tillhandahölls **670 miljoner euro till ungefär 203 insatser världen över** via stabilitetsinstrumentets del för kortsiktig krishantering. I figur I nedan anges den geografiska fördelningen för perioden.

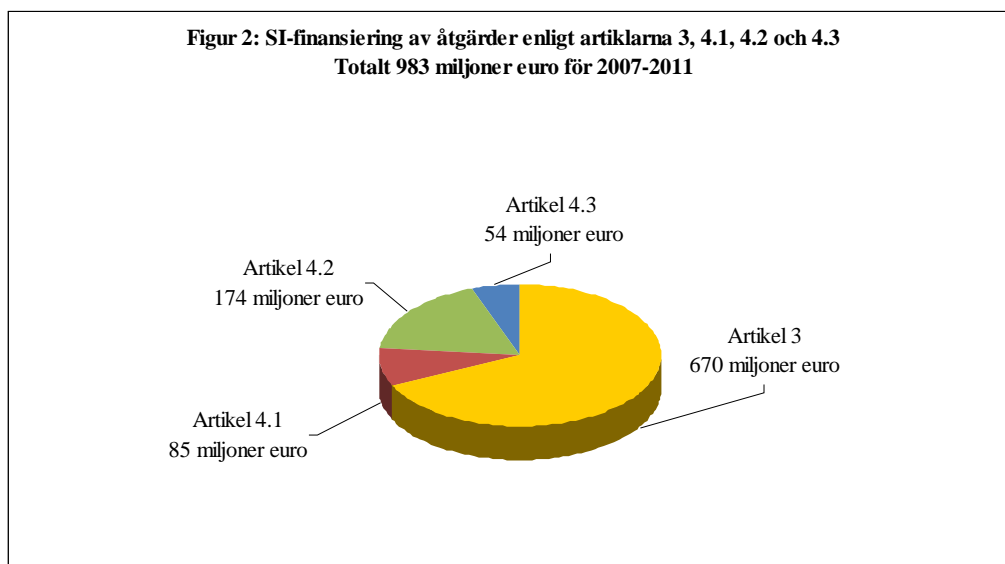
---

⁸ Rådets beslut 2010/427/EU av den 26 juli 2010 om hur den europeiska avdelningen för yttre åtgärder ska organiseras och arbeta (EUT L 201, 3.8.2010, s. 8).

⁹ Generaldirektoratet för utveckling och samarbete – EuropeAid (Europeiska kommissionen).

Figur 2 visar fördelningen av medlen mellan åtgärder för krishantering (artikel 3) och mer långsiktiga program (artikel 4) under denna period.

5. STABILITETSINSTRUMENTET – SITUATIONEN UNDER 2011

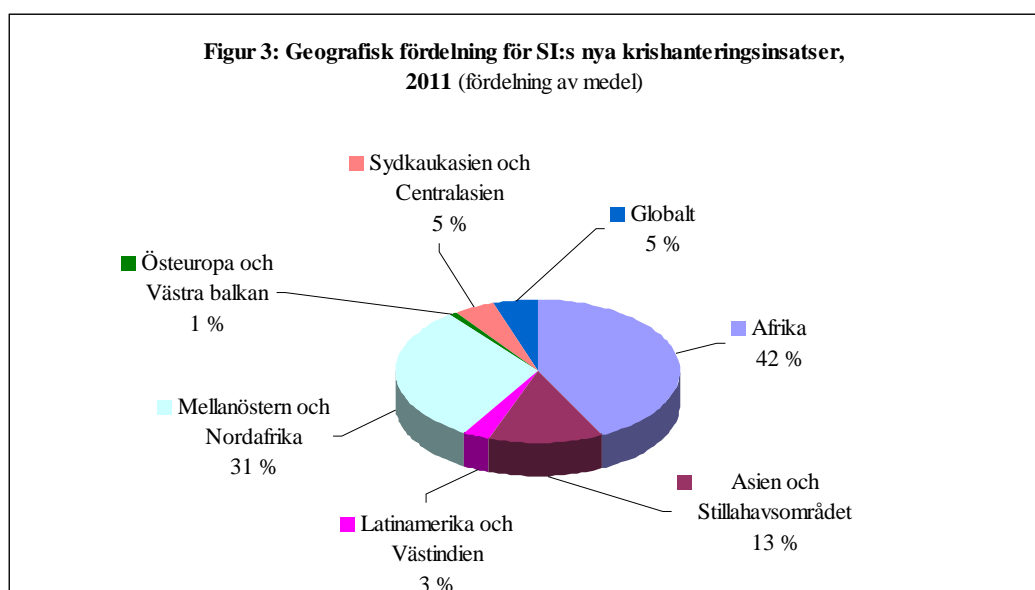
Den totala tillgängliga budgeten på **282 miljoner euro** för stabilitetsinstrumentet för 2011¹⁰ (en ökning med nära 15 % jämfört med föregående år) utnyttjades fullt ut och anslagen fördelades enligt följande:

- 188 miljoner euro till insatser i krissituationer eller framväxande krissituationer, vilket är en ökning med 43 % i förhållande till föregående år.
- 30 miljoner euro till transregionala hot.

¹⁰ Se ”Instrument for Stability: Overview 2011 commitments and payments” i kommissionens arbetsdokument II som åtföljer den här rapporten.

- 49 miljoner euro till riskminimering i samband med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära (CBRN) material.
- 15 miljoner euro¹¹ till uppbyggande av kapacitet för att hantera situationen före och efter kriser.

Genom regelbundna noter till kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik har rådets hållits underrättat om planerade nya artikel 3-åtgärder (reaktion på krissituationer) och uppdaterad om genomförandet av redan pågående åtgärder. Arbetsgruppen om konflikter, säkerhet och utveckling inom Europaparlamentets utrikesutskott, som inrättades inom ramen för den demokratiska kontrollen av stabilitetsinstrumentet, sammanträdde fem gånger, med deltagande av företrädare för kommissionen och Europeiska utrikestjänsten.

Vad gäller den geografiska fördelningen framgår av figur 3 ovan att det för olika kriser i Afrika söder om Sahara under 2011 krävdes omfattande finansiering genom stabilitetsinstrumentet till stöd för viktiga stabiliseringsinsatser. Dessutom skedde en mycket kraftig ökning (procentuellt sett) av de medel som via stabilitetsinstrumentet under 2011 tilldelades Mellanöstern och Nordafrika på grund av händelseutvecklingen under den arabiska våren. EU:s starka engagemang för att stödja södra Medelhavsområdet, i linje med den höga representantens och kommissionens gemensamma meddelande av den 8 mars 2011 om ett partnerskap för demokrati och delat välstånd med södra Medelhavsområdet, kommer även till uttryck genom den planerade överföringen av medel från den övergripande budgeten för stabilitetsinstrumentet till budgeten för det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet på 60 miljoner euro 2012 och 70 miljoner euro 2013.

Även om det under 2011 i flera regioner inte inleddes lika många nya insatser inom ramen för stabilitetsinstrumentet som tidigare, fortsatte flera insatser i dessa regioner som inletts redan 2010. I fråga om mer långsiktiga stabilitetsprogram var 2011 det sista året i den period som täcks av strategidokumentet om stabilitetsinstrumentet för 2007–2011 och av de två fleråriga vägledande program som åtföljer denna strategi, dvs. programmet för perioden 2007–2008 och programmet för perioden 2009–2011.

¹¹ Inbegripet ett anslag på 1 miljon euro från Europaparlamentet till pilotprojektet Program för fredsbyggande verksamhet som sker under ledning av icke-statliga organisationer.

I de följande två avsnitten ges konkreta exempel på stabilitetsprojekt under 2011.

6. REAKTION PÅ KRISITUATIONER ELLER FRAMVÄXANDE KRISER (ARTIKEL 3)

6.1. Hur har stabilitetsinstrumentet använts för att reagera på kriser under 2011?

I arbetsdokument I från kommissionens avdelningar som är bifogat denna rapport anges de fullständiga uppgifterna för alla stabilitetsåtgärder som var under genomförande 2011. De nedanstående åtgärderna är representativa för de åtgärder som genomfördes under 2011 och visar de många olikartade kriser som stabiliseringsinstrumentet togs i bruk för på olika platser världen över.

- **Den arabiska våren** – förutom direkt stöd till fredliga val lades vikt vid att stödja ett ökat deltagande från det civila samhällets sida i övergångsprocessen (**Tunisien, Egypten, Libyen**), framför allt stödet till att stärka kvinnornas ställning. Den turbulenta situationen i Jemen gjorde att man tvingades avbryta pågående åtgärder i vilka nationella brottsbekämpande organ deltog, under det att andra som syftade till en förstärkt roll för det civila samhället kunde fortsätta.
- Det **palestinska** folket fick ett betydande stöd, bl.a. i form av omfattande hyresbidrag i syfte att förhindra att det bryter ut en ny konflikt i de palestinska flyktinglägren i **Libanon**. Detta bidrar till att minska risken för en upptrappning och spridningseffekter i en redan instabil situation i Mellanöstern och Medelhavsområdet. **Gaza** fick ett akut stödpaket för stabilisering av den sociala och ekonomiska situationen, vilket hade till syfte att skapa arbetstillfällen och förbättra vattenförsörjningen. Det fattades även ett nytt beslut om att uppgradera gränsövergången vid **Kerem Shalom** för att underlätta flödet av varor mellan Israel och Gazaremsan.
- Vad det gäller försoning och övergångsstrukturer för rättsskipning så tillhandahölls finansiering till den särskilda domstol i **Libanon** som utreder omständigheterna kring mordet på den f.d. premiärministern Rafiq al-Hariri.
- Torkan 2011 som ledde till en kris i regionen vid **Afrikas horn** gjorde att det krävdes omfattande hjälpinsatser. Som ett komplement till EU:s stöd och andra humanitära hjälpinsatser har man inom ramen för stabilitetsinstrumentet inlett en återhämtningsåtgärd för att hjälpa jordbrukssektorn i **Etiopien** att återupprätta sina marknader och sin produktionskapacitet. Eftersom torkan även haft konsekvenser för jämvikten i det politiska och säkerhetsmässiga läget i **Somalia** har man finansierat minröjning och därmed sammanhängande åtgärder i syfte att skapa förutsättningarna för återhämtning och återuppbyggnad i Mogadishu och andra delar av landet som tidigare varit otillgängliga.
- Ytterligare stöd beviljades också till den EU-övergripande strategin för att bekämpa det gissel som sjöröveriet utanför Afrikas horn utgör. Detta stöd tillhandahölls genom finansiering till EU-UNODC-program för **stöd till piraträttegångar**. Tillhandahållandet av sådant stöd har även stärkt EU:s förhandlingsposition vad gäller överföringsavtal med länderna i regionen, vilka är nödvändiga för att EU ska lyckas med sin militära insats till sjöss för att motarbeta sjöröveri (Atalanta inom ramen för GSFP).

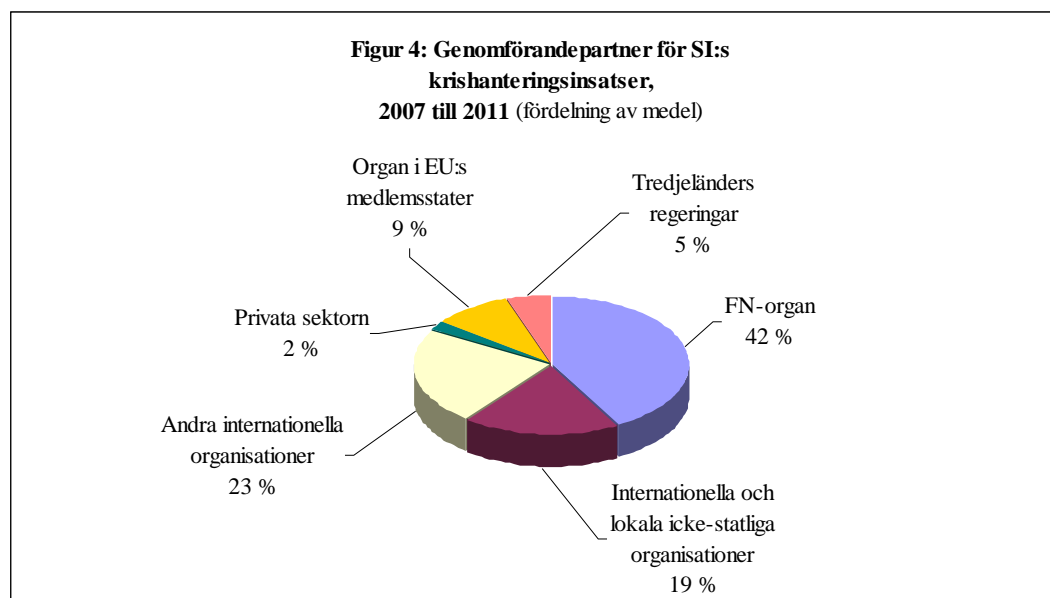
- Det **nya landet Sydsudan** fick stöd för att kunna hantera lokala och transnationella hot mot stabiliteten mellan Sudan och Sydsudan, främst i området kring gränsen mellan de båda länderna.
- Instrumentet togs också i anspråk till följd av förändringar vad gäller det politiska läget och politiska och säkerhetsmässiga styrkeförhållanden. Som exempel kan nämnas programmen i **Elfenbenskusten** till stöd för den nya Ouattara-regeringen och de nyligen hållna valen samt stödet till reformen av säkerhetssektorn i **Demokratiska republiken Kongo**.
- I syfte att främja stabiliteten inleddes ett program i Nigerdeltaregionen i **Nigeria** för att stödja **återanpassning av f.d. aktivister**.
- Det lämnades ett betydande bidrag till åtgärder till stöd för EU:s **Sahelstrategi**, bland annat i form av stöd till att skapa verksamheter som kan ge inkomst och sysselsättning.
- Det inleddes ett antal åtgärder för att minska de alltmer markerade spänningarna mellan olika befolkningsgrupper, vilka skulle kunna utvecklas till fullt utvecklade mellanstatliga konflikter. Exempel på sådana åtgärder är ett program för att minska spänningarna mellan kirgizistaner och uzbekistanier i **Ferganadalen** i Centralasien och ett program för att förbättra förbindelserna mellan **haitiska och dominikanska befolkningsgrupper** i värdlandet Dominikanska republiken.
- Ett antal åtgärder vidtogs för att ge ett viktigt **valstöd** i **Haiti, Kazakstan och Vitryssland**, under det att man i **Afghanistan** använde stabilitetsinstrumentet för att ge stöd till den oberoende valkommittén för att denna skulle kunna utveckla och konsolidera sin kapacitet inför framtida val.
- I **Colombia** inrättades ett projekt som skulle stödja igångsättandet av en process som ska leda till **sanning, rättvisa och försoning** när det gäller frågan om kidnappningar och påtvingade försvinnanden.

6.2. Vem deltar i krishanteringsinsatser inom ramen för stabilitetsinstrumentet?

Krishanteringsinsatser inom ramen för stabilitetsinstrumentet utarbetas i nära samarbete med en rad olika partner, bl.a. det civila samhället, de nationella offentliga förvaltningarna, EU:s medlemsstater, EU:s institutioner och tredjeländer. EU:s delegationer spelar en nyckelroll genom att de utfärdar varningar och utformar koncept och alternativa lösningar. Under 2011 delegerades¹² det lokala genomförandet av flertalet nya åtgärder till EU-delegationerna, vilkas kunskaper om lokala behov och förutsättningar är avgörande för att insatserna ska bli en framgång. Detta gör att kontrakt kan förhandlas fram med genomförandeorgan i god tid och att genomförandet av dessa ofta känsliga projekt kan övervakas på nära håll. EU-delegationerna ansvarade därför för 85 % av åtagandena och 82 % av betalningarna inom ramen för stabilitetsinstrumentet under 2011.

¹² Detta innebär att det rättsliga och finansiella ansvaret för användningen av EU-medel, inbegripet befogenheten att ingå och ändra kontrakt överfördes från Europeiska kommissionens centrala avdelningar till den berörda delegationen.

De EU-delegationer som hade en särskilt tung arbetsbörda på grund av stabilitetsinstrumentets program fortsatte att få hjälp av särskild personal som finansierades via stabilitetsinstrumentets budgetpost för administrativt stöd. Antalet anställda som arbetar med stabilitetsinstrumentet vid EU-delegationerna låg kvar på en i stort sett oförändrad nivå och utgjordes av 7 samordnare av regional krishantering med uppgift att hjälpa kommissionens centrala avdelningar att identifiera effektiva insatser och 14 samordnare av stabilitetsprojekt vid delegationerna med en stor eller komplex uppsättning arbetsuppgifter med koppling till stabilitetsinstrumentet (totalt sett 21 personer).

Såsom framgår av figur 4 har stabilitetsinstrumentet ett brett spektrum av genomförandepartner för krishanteringsinsatser i enlighet med artikel 3. Icke-statliga aktörer genomförde 44 % av stabilitetsinstrumentets budget och FN-organen 42 %. FN spelar en viktig roll på grund av de snabbt föränderliga miljöer där stabilitetsinstrumentet används. FN:s organ är ofta bland de få med en stark närvaro i länderna, och kan därför reagera snabbt genom att använda sina starka lokala nät. Vad gäller genomförandet av budgeten så ökade tredjeländers regeringar sin andel till 5 % under 2011 (jämfört med 3 % föregående år). I fråga om antal åtgärder är det dock internationella och lokala icke-statliga organisationer som genomför flest stabilitetsprojekt.

7. STÖD INOM RAMEN FÖR STABILA FÖRHÅLLANDEN FÖR SAMARBETE (ARTIKEL 4 I STABILITETSINSTRUMENTET)

Kommissionen svarar för den årliga programplaneringen och förvaltningen av stöd i enlighet med artikel 4 (stöd inom ramen för stabila förhållanden för samarbete). Den årliga SI-handlingsplanen för 2011 antogs enligt följande: artikel 4.1 (säkerhet och andra hot mot lag och ordning) i september 2011, artikel 4.2 (riskminimering i samband med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära material) i oktober 2011 och artikel 4.3 (uppbyggande av kapacitet för att hantera situationen före och efter kriser) i juni 2011. En detaljerad uppdatering vad gäller genomförandet av åtgärder enligt artikel 4.1, 4.2 och 4.3 ges i det arbetsdokument från kommissionens avdelningar som är bifogat denna årsrapport.

7.1. Säkerhetshot (artikel 4.1)

De program som utarbetas med avseende på transregionala hot är inriktade på kapacitetsuppbyggnad, och utvecklas i nära samråd med de stödmottagande länderna. Vanligen förstärks den säkerhetsbevarande kapaciteten på nationell, regional och, slutligen, regionövergripande nivå. Enligt en skraddarsydd strategi identifierar man viktiga länder i en region och stärker kapaciteten hos lokala brottsbekämpande och säkerhetsbevarande enheter genom att inrätta eller förstärka särskilda myndighetsövergripande organ. Därefter inrättas regionala samordningsfunktioner, varvid man så långt som möjligt utnyttjar befintliga strukturer för att främja regionalt och transregionalt samarbete. Informationsutbyte stimuleras genom regionala informationssystem. Till de områden som berörs hör kampen mot människohandel och organiserad brottslighet längs kokain- och heroinrutterna, olaglig handel med skjutvapen och explosiva material, en förstärkning av sjösäkerheten och sjöfartsskyddet längs viktiga sjöfartsrutter samt kapacitetsuppbyggnad i regioner som drabbats av terrorism.

Under 2011 anslogs 30 miljoner euro till åtgärder inom dessa områden, varav totalt ca 9,2 miljoner euro betalades ut. I slutet av 2011 hade fler än 100 experter från offentliga och halvoffentliga specialistorganisationer i EU:s medlemsstater rekryterats med hjälp av expertstödsfunktionen¹³ för att man skulle kunna dra nytta av deras specialistkunskaper och expertis och använda dem vid identifieringen och detaljplaneringen av stabilitetsåtgärder. De bidrog bl.a. till det årliga handlingsprogrammet för 2012 och till att man till fullo kunde genomföra åtgärder som beslutats i tidigare årliga handlingsplaner. Följande områden berörs:

- Under 2011 inrättades de två första gemensamma arbetsgrupperna för ingripande på flygplatser i Kap Verde och Senegal som ett led i **kampen mot den organiserade brottsligheten längs kokainvägen** (40 länder, 6 miljoner euro 2011 av 19 miljoner euro). En veckolång insats kallad Cocair som genomfördes på 22 flygplatser ledde till att man kunde beslagta betydande mängder narkotika.
- Man fortsatte insatserna för att **bekämpa den organiserade brottsligheten längs heroinvägen** i tio länder, bl.a. Iran, Pakistan och Afghanistan.
- Programmet för **viktiga sjöfartsrutter** på 14,5 miljoner euro (4,5 miljoner euro 2011) omfattar 17 kuststater i västra Indiska oceanen, Sydostasien och Guineabukten. Detta program ska förbättra informationsutbytet mellan kuststaterna och deras brottsbekämpande funktioner i syfte att få en säkrare sjöfart genom bekämpning av sjöröveri och väpnade rån till havs.
- Flera projekt har till syfte att **förebygga och bekämpa terrorism** genom att bidra till de globala insatserna för att bekämpa terrorismen, bl.a. genomförandet av FN:s strategi. Ett kontrakt på 6,7 miljoner euro för att bekämpa terrorismen i Sahelområdet undertecknades i syfte att förbättra informationsutbytet, kunna förutse terroristdåd och reagera på dessa både på ett operativt och ett rättsligt plan. Samarbetet med Pakistan syftar till att förbättra det straffrättsliga systemet i Punjab. I Sydostasien användes stabilitetsinstrumentet till ett gemensamt initiativ av EU och UNODC för bekämpning av terrorism.
- **It-brottslighet** är en relativt ny form av de aktuella globala och transregionala hot som inte längre kan tacklas effektivt utan att man tar itu med deras it-dimension (3

---

¹³ Expertstödsfunktionen (ESF) använder sig av specialister från offentliga eller halvoffentliga organisationer från hela EU. Sedan 2008 har experter från ungefär 60 organisationer i 17 medlemsstater utfört över 100 uppdrag.

miljoner euro har avsatts för att stärka kapaciteten hos brottsbekämpande, rättsliga och civila myndigheter och främja anslutningen till och tillämpningen av den s.k. Budapestkonventionen). Eftersom de flesta operativsystem för kritisk infrastruktur är nätverksanslutna kan de destabiliserande effekterna av en it-attack eller vid ett större fel på ett centralt informations- och kommunikationstekniknätverk bli förödande. Det är mot denna bakgrund som **it-säkerhet** kommer att tas upp inom ramen för stabilitetsinstrumentet (1,5 miljoner euro har avsatts till transregionalt samarbete och genomförande av internationella normer för riskmedvetenhet, sårbarhetsanalys, krisberedskap och larm- och följdhantering).

- **Förfalskade läkemedel** utgör ett mycket stort hot mot folkhälsan och säkerheten eftersom de ofta innehåller beståndsdelar som är av dålig kvalitet, i fel dos eller utan verkan – och i vissa fall även giftiga. Även om detta är ett globalt hot är utvecklingsländerna särskilt utsatta (5 miljoner euro har avsatts för att stärka den rättsliga ramen, främst genom Medicimekonventionen, och kapaciteten att upptäcka och analysera misstänkta läkemedel liksom kapaciteten vad gäller polisutredningar och rättsskipning för att störa och bryta upp de globaliserade kriminella nätverken).
- Med syftet att stärka kapaciteten när det gäller att förhindra, bekämpa och kontrollera den **illegala handeln med handeldvapen och lätta vapen** fortsatte EU att ge stöd till samordningen och genomförandet av internationella protokoll och konventioner i Afrika söder om Sahara och Centralamerika (2011: 7,3 miljoner euro i 41 länder).
- Under 2011 fortsatte organ från EU:s medlemsstater att använda **expertstödsfunktionen (ESF)** för att tillhandahålla expertis och skapa synergieffekter till den långsiktiga programplaneringen och genomförandet av (prioritet 1 och 2) program och projekt inom ramen för stabilitetsinstrumentet (2,5 miljoner euro inom den årliga handlingsplanen för 2011). Fler än 100 uppdrag har utförts via ESF sedan 2008.

7.2. Riskminimering i samband med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära (CBRN) material (artikel 4.2).

Historiskt sett har insatserna inom de flesta områdena varit inriktade främst på det tidigare Sovjetunionen. Under 2010 försökte man dock utvidga programmets geografiska räckvidd, vilket innebar att man lade till länder i Medelhavsområdet, Mellanöstern, Sydostasien, Centralasien, Sydkaukasien och Afrika. Det har tillkommit ca 40 nya länder som ska läggas till dem som ingick i det tidigare Sovjetunionen.

CBRN-programmet täcker olycksrisker på CBRN-området som hänför sig till rena olyckor, naturliga orsaker eller avsiktlig skada och har till syfte att förbättra säkerhetskulturen genom att sprida bästa praxis och höja säkerhetsmedvetandet. Före 2010 täcktes olika områden separat¹⁴. Från och med 2010 har de **centrum för expertis på CBRN-området** (nedan kallade *CBRN-centrum*) som EU inrättat världen över inom ramen för stabilitetsinstrumentet gradvis utvecklats till att bli en enhetlig och integrerad plattform för åtgärder inom alla de områden som täcks (t.ex. gränsövervakning/illegal handel, exportkontroll, biosäkerhet och bioskydd). Syftet med dessa CBRN-centrum är att stärka strategierna för riskminimering på CBRN-området genom att utveckla specialanpassade stödpaket (19 åtgärder i 5 regioner; 21,5

---

¹⁴ T.ex. exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden, illegal handel, kanalisering av vapenexperters kunskaper till fredlig verksamhet, säkerhetskultur.

miljoner euro 2011). Dessa kommer att utgöra ett viktigt redskap när det gäller kapacitetsuppbyggnad, utarbetandet av enhetliga regionala strategier och förstärkning av de nationella och regionala enheternas samarbete. Under 2011 inrättade EU CBRN-centrum i Sydostasien (Filippinerna), sydöstra Europa/Sydkaukasien/Ukraina (Georgien), Nordafrika (Algeriet), Afrikas atlantkust (Marocko) och Mellanöstern (Jordanien). De fem första regionala sekretariaten för lokala CBRN-centrum inledde sin verksamhet i slutet av 2011. Dessutom har kontakter etablerats med Centralasien, länderna i Gulfstaternas samarbetsråd och länderna i Afrika söder om Sahara.

Exempel på andra områden som fått stöd:

- **Stöd- och samarbetsåtgärder på området exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden** gjorde att man kunde genomföra program med fler än 28 länder världen över. Samarbetet med Förenta staternas exportkontrollsystem EXBS förstärktes.
- I syfte att **stärka säkerheten när det gäller biologiska hot** vidtogs flera åtgärder för att säkra anläggningar i olika länder i Centralasien, Kaukasien och Afrika (3,5 miljoner euro 2011). Ett program för människors hälsa som täcker 17 länder utanför EU inleddes i samarbete med det europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (3 miljoner euro i slutet av 2010).
- I syfte att **stödja initiativ på området multilaterala kärnenergiförsäkringar** har det undertecknats ett kontrakt med IAEA för att bidra till banken för låganrikat uran till som ska användas som kärnenergi (10 miljoner euro 2011). Banken för låganrikat uran ägs och förvaltas av IAEA och ska användas för att förse länder som inför civila kärnkraftsprogram med säkra kärnbränslen, vilket gör att den därmed sammanhängande spridningsrisken begränsas.
- Det har getts fortsatt **stöd till omskolning och alternativ sysselsättning för vetenskapsmän och ingenjörer** från det tidigare Sovjetunionen som tidigare har varit verksamma på vapenrelaterade områden. Detta stöd har tillhandahållits via de härför avsedda internationella vetenskapliga och tekniska centrumen ISTC och STCU i Kiev respektive Moskva. Vad gäller Irak så fortsatte insatserna för att få vetenskapsmän som tidigare har varit verksamma på vapenrelaterade områden att delta i en omfattande process för avveckling, nedmontering och dekontaminering av kärnkraftsanläggningar. and
- **Kampen mot illegal handel med CBRN-material och bedrägliga finansiella metoder** fortsätter, bl.a. genom åtgärder i Centralasien Sydostasien och Nordafrika. Det har ingåtts ett kontrakt med IAEA för att bidra till ett nytt laboratorium för kärnmaterial som ska användas av IAEA:s enhet för säkerhetsanalys i **Seibersdorf i Österrike** (5 miljoner euro 2011).

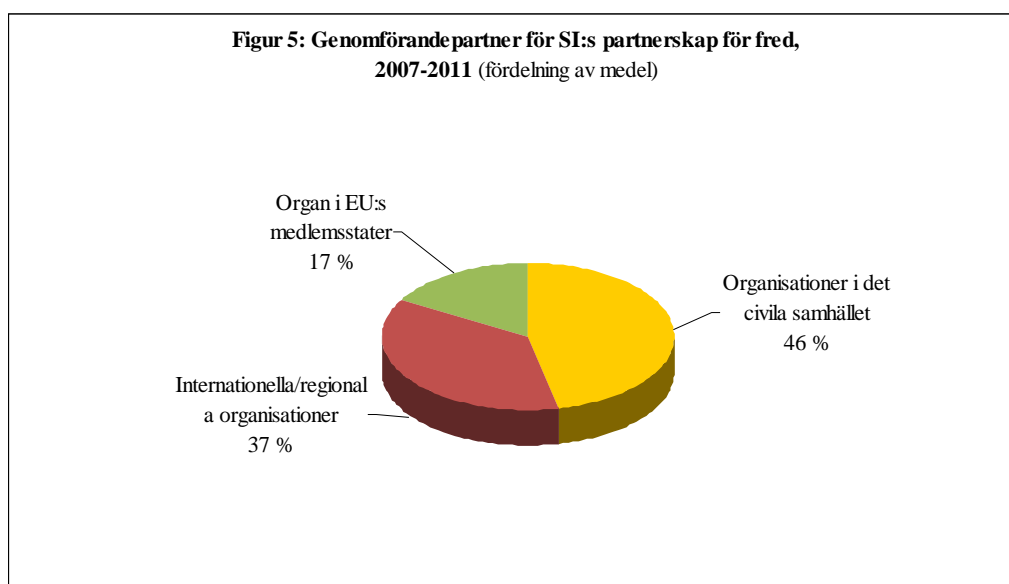
7.3. Uppbyggande av kapacitet för att hantera situationen före och efter kriser (artikel 4.3)

Det årliga handelsprogrammet för 2011¹⁵ innehöll åtta tematiskt uppdelade åtgärder inom ramen för det som brukar kallas **stabilitetsinstrumentets partnerskap för fred**. Inom detta partnerskap samarbetar parter från organisationer i det civila samhället, regionala och

---

¹⁵ Det årliga handlingsprogrammet för 2011 antogs av Europeiska kommissionen den 30 juni 2011 (http://www.eeas.europa.eu/ifs/docs/c_2011_4451_en.pdf).

internationella organisationer och EU:s medlemsstater för att bygga upp kapacitet för att hantera situationen före och efter kriser (se figur 5).

Under året gavs stöd via olika pågående åtgärder till Europeiska utrikestjänstens insatser på området krishantering och konfliktförebyggande, särskilt sådana insatser som prioriterats av krishanteringsstyrelsen och den nyinrättade gruppen för konfliktförebyggande. Till detta stöd hörde konfliktanalyser från det civila samhällets organisationer och lokal information och expertis på hög nivå som bidrog till varningssystemen och konfliktförebyggandet, i överensstämmelse med rådets slutsatser från juni 2011¹⁶. Nedan ges några exempel på de viktigaste resultat som uppnåddes under 2011:

- **Dialog med det civila samhället och uppbyggnad av kapaciteten hos lokala icke-statliga aktörer:** Nätverket för dialog med det civila samhället¹⁷, som är ett forum för dialog mellan EU och icke-statliga aktörer om fredsskapande åtgärder, höll 13 möten om tematiska frågor (t.ex. konfliktförebyggande och varning, reform av säkerhetssektorn samt kvinnor, fred och säkerhet), länderspecifika och konfliktspecifika frågor (t.ex. möten om MENA¹⁸-regionen, Elfenbenskusten och Lord's Resistance Army) i syfte att bidra till EU:s beslutsfattande.
- I syfte att bygga upp **kapacitet på gräsrotsnivå** inleddes åtgärder inom ramen för tolv projekt stödda av det civila samhället. Dessa åtgärder täckte sex olika länder och omfattade områdena medling och dialog, människors säkerhet och kvinnors ställning. Ytterligare en åtgärd som gällde system för tidig varning inriktades på att utveckla gemensam kunskap om de riskfaktorer som kan förvandla instabila situationer till konflikter och vilka åtgärder som kan vidtas för att förhindra detta.
- **Medling och dialog:** EU gav stöd till den beredningsgrupp av medlingsexperter som sorterar under enheten för medlingsstöd (MSU) vid FN:s avdelning för politiska frågor (DPA) i syfte att göra det möjligt att snabbt tillhandahålla medlingsexpertis till

¹⁶ Rådets slutsatser om konfliktförebyggande, 3101:a mötet i rådet (utrikes frågor) i Luxemburg den 20 juni 2011.

¹⁷ Nätverket för dialog med det civila samhället förvaltas av det europeiska sambandskontoret för fredsbyggande (Eplö).

¹⁸ Mellanöstern och Nordafrika.

FN, EU:s medlemsstater och andra internationella organisationer på regional och lokal nivå. Två av EU finansierade experter i MSU genomförde 16 separata uppdrag i åtta olika länder¹⁹. En stabilitetsåtgärd i Kenya hade till syfte att åtgärda det grundläggande orsakerna till våldshandlingarna efter valet 2007²⁰ och bidrog till att stärka de icke-statliga aktörernas kapacitet att hantera interna konflikter.

- **Naturtillgångar och behovsbedömningar efter konflikter och katastrofer:** FN:s MSU-expert på naturtillgångar och konflikter samarbetade vid utarbetandet av omfattande forskningsarbeten om Nilens tillrinningsområde och om markkonflikter som rör ursprungsbefolkningarna i Chile och Panama. De deltog även i förberedelserna inför de nationella dialogerna i MENA-regionen. Inom ramen för EU:s och FN:s partnerskap för konfliktförebyggande och hållbar förvaltning av mark- och naturresurser togs det fram praktisk vägledning om mark, utvinningsindustrin, knappa miljöresurser och kapacitetsuppbyggnad. På grundval av partnerskapet mellan EU, FN och Världsbanken rörande behovsbedömningar efter konflikter och katastrofer utarbetade UNDOCO²¹ webbaserade verktyg för de experter som sänds ut på bedömningsuppdrag. Programmet gjorde det även möjligt att utarbeta gemensamma utbildnings- och informationsprogram, vilket gjorde att 170 anställda från partnerorganisationer och andra multilaterala organisationer kunde gå en introduktionskurs och att 73 experter kunde följa det fördjupade programmet.
- **Fredsbyggande och mänskliga rättigheter, med särskild inriktning på ungdomar och kvinnor:** En bred uppsättning åtgärder genomfördes i tre regioner i Bosnien och Hercegovina inom ramen för projektet ”Ungdom för fred”²², bl.a. utbildningsdagar i fredsbyggande och samhällsutveckling och åtgärder för att stärka ungdomsorganisationernas ställning.
- **I Demokratiska republiken Kongo** gavs bistånd till kvinnorättsaktivister så att dessa kunde delta i utredningar av massvåldtäkter i Fizi begångna av soldater i den reguljära armén (FARDC), vilket ledde till att en FARDC-befälhavare för första gången dömdes av en särskild mobil domstol för kvinnors rättigheter. Liknande domar har även utdömts i närheten av Kalehe och Maniema. Kampanjen för att informera om FN:s säkerhetsråds resolution 1325 nådde fler än tusen kvinnor och ledde till att antalet kvinnor som var registrerade som politiskt aktiva ökade och till ett ökat kvinnligt inflytande på de berörda områdena²³.
- **Samarbete med regionala organisationer:** Ett operativt centrum för krisberedskap har inrättats vid Arabförbundets generalsekretariat och man håller nu på att genomföra ett intensivt utbildningsprogram för den personal vid detta centrum som arbetar med varningssystem, krisanalys och förvaltning av krishanteringsinsatser. Detta projekt har bidragit till att underlätta både de löpande kontakterna och de mer intensiva kontakterna mellan Europeiska utrikestjänsten och Arabförbundets

---

¹⁹ Bl.a. Jordanien (stöd till Unami), Kazakstan (stöd till UNRCCA m.a.p. området kring Aralsjöns bäcken), Kenya (arbete från Nairobi med frågor om Somalia), Kirgizistan (stöd till Kirgizistans regering för att utforma ett nationellt program för konfliktförebyggande) och Qatar (stöd till fredssamtalen om Darfur).

²⁰ Åtgärden för att förstärka icke-statliga aktörers kapacitet när det gäller att förhindra och lösa konflikter i områden i Kenya som drabbats av våldshandlingar efter valet förvaltades av Konrad Adenauer Stiftung e.V.

²¹ FN:s kontor för samordning av utvecklingsinsatser (DOCO).

²² Denna åtgärd förvaltades av Care International.

²³ ”Kvinnors deltagande i freds- och säkerhetspolitiken i Afghanistan, Demokratiska republiken Kongo och Liberia”

generalsekretariat i samband med kriser och andra frågor av intresse både för EU och Arabförbundet.

- **Internationell dialog om fredsbyggande och statsbyggande:** EU har stött den OECD-ledda²⁴ dialogen sedan 2009 (framför allt under 2011), sekretariatets arbete och arbetet i de fyra dialogarbetsgrupperna, samt anordnandet av internationella möten. Vid Monroviamötet i juni 2011 enades man om nya kunskapsprodukter och diskuterade ett utkast till internationell handlingsplan som lades fram vid det fjärde högnivåforumet om biståndseffektivitet som hölls i Busan i december 2011.
- Ett projekt i Nepal, Uganda och Demokratiska republiken Kongo inriktades på utformning, **övervakning och utvärdering av fredsbyggande åtgärder**. Projektet sammanförde 21 organisationer, bland annat internationella icke-statliga organisationer, lokala organ i det civila samhället och myndigheter, som fick möjlighet att utbyta bästa praxis.
- **Samarbete med EU:s medlemsstater:** Ett nytt tvåårigt samfinansierat stabilitetsprogram, dvs. det europeiska utbildningsinitiativet för krishantering (ENTRi) har till syfte att öka kompetensen hos den personal som avdelats till och arbetar med internationella krishanteringsuppdrag samt att harmonisera de deltagande parternas utbildningsstrategier. ENTRi-konsortiet, som består av 13 utbildningsleverantörer från EU:s medlemsstater, anordnade 17 kurser under programmets första år (både förberedelse inför uppdrag och specialisering) i vilka 340 experter av 49 olika nationaliteter deltog.

8. SLUTSATS

De stabilitetsåtgärder som genomfördes under 2011 utgjorde ett komplement till andra EU-åtgärder inom ramen för regionala och tematiska utvecklingsinstrument, humanitärt bistånd och GSFP-uppdrag och har bidragit väsentligt till EU:s insatser för att förhindra konflikter, bevara freden, reagera på kriser och att stärka säkerheten internationellt, i överensstämmelse med artikel 21 i fördraget om Europeiska unionen. Stabilitetsinstrumentet har under detta sitt femte år, med tillgång till en budget som mer än fördubblats (från 139 miljoner euro år 2007 till **282 miljoner euro** år 2011), visat att det är ett kraftfullt instrument och har kapacitet att bidra till att EU kan reagera snabbt och dynamiskt vid många olika typer av utmaningar världen över. De händelser som krävde en insats under 2011 var framförallt den arabiska våren i Mellanöstern och Nordafrika samt den ständigt alltmer komplicerade situationen i området vid Afrikas horn.

Att stabilitetsinstrumentet nu nått mognad återspeglade sig i de resultat som redovisades i den globala utvärderingsrapport om detta instrument som utarbetades av en oberoende konsultfirma och publicerades i juli 2011. I denna rapport som täcker perioden från och med instrumentets start anges sammanfattningsvis att stabilitetsinstrumentet **i stor utsträckning bidragit till att göra EU:s kris- och beredskapsinsatser mer relevanta, effektiva och ändamålsenliga**. Därefter dras slutsatsen att stabilitetsinstrumentet bidrar stort till att skapa samstämmighet i EU:s struktur för fred, säkerhet och utveckling, vilket i sin tur har stor betydelse för freden och säkerheten globalt sett. Stabilitetsinstrumentets förmåga att snabbt

---

²⁴ Internationella nätverket för konflikt- och instabilitetsfrågor (Incaf) inom ramen för OECD.

genomföra insatser med katalysatorverkan vid en krissituation spelar en stor roll i detta sammanhang²⁵.

---

²⁵ International Conflict and Security Consulting: *Evaluation of the Crisis Response and Preparedness Components of the European Union's Instrument for Stability* från juli 2011.